

FOLGALAT: Magyar és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; magyar akadémiai közgyűlés; kisdudovó intézeteket terjesztő egyesület; az Orvositar önkénye 's egy kérdés. Liptómege (a' színházra tett ajánlás még sem hajtatott be, az országgyűlési választmány munkálódása, Beregmegyének panasza a' censura ellen pártoltatik, a' fölemelt postabér ellen fölírás, Szervia és Havasalföld ügyében fölírásilag közbenjárulás sürgöttetik). Veszprémmege (az országgyűlési választmány jelentése, megyei levelezések 's magányügyek); erdélyi országgyűlés vége 1843. jan. 7kén. Ausztria (vámszabályozási határozatok 'sat). Szervia (Lieven orosz küldött Bécsből Belgrádba ment; Emin effendi onnan eltávozott 'sat). Oláhország (Suvarow Bukarestben; a' tartomány kétes jövője). Amerika. Spanyolország (a' carlospárti guerillák ismét dulakodni keznek). Anglia (békekötés Kínával Nankingban, az afghanok tönkre verettek; Kabul visszafoglaltatott, részletvázlat a' kínai és afghanistani győzelemről 's a' t). Franciaország. Portugália. Értesítő. —

Magyarország és Erdély.

Ö es. 's apost. kir. Felsége Vitéz Vincze sátor-alja-ujhelyi plébánost zemplényifőesperessé, Lipcsey György sáros-pataki plébánost pedig ker. sz. János bártfai címzetes prépostjává, továbbá Sauska Keresztélyt Baranyamegye volt alispánját és Zidarich Jánost Körösmegye első alispánját kir. tanácsosokká; végre beszterczebányai ezüsthuta-ellenőrré Salix Károly körmöczi próbálót, körmöczi ezüsthuta-próbáló segédtszitté Hertzinger Imre bányász-gyakornokot, windschacht mütiszté pedig Dobrzánszky Adolf bányászgyakornokot méltóztatott legkegy. kinevezni.

A' nm. magyar kir. udv. kamra Seitz Ince st. cosmoi 30adost breganai 30adellenőrré; Murgács Mihály budai 30adgyakornokot pesti ideigl. 30adirnokká, és Rudmann Aloiz károlyvárosi 30adgyakornokot szegnyai 30adirnokká, szlatinai sóaknatisztségi számvivővé Grosschmidt Antal sugatagi ellenőrökődő mázsamestert, végre marosujvári sóellenőrré Doby József parajdi sóárnokot alkalmazá. —

Almássy Móricz gr. magyar kir. udv. kamrai másodelnök ő excell. novemb. 23kán iktattaték ünnepélyesen e' hivatalába, miután esküjét Mednyánszky Aloiz b. kamraelnök ő excell. kezeibe letevé. Az ünnepélyt, mellyen teljes számmal jelent meg a' kamrai tisztviselőség, tartalomdús beszéddel fejező be a' két elnök. —

(Magyarakad. köz-ülés.) A' magyar tud. akadémia f. évi nov. 27kén délelőtti 9³/₄ délutáni 2 óráig tartotta tek. Pestmege nagyobb termében 11dik nyilvános ülését igen számos és kitűnő mindkét nem vendéghallgatóság jelenlétében. Az ünnepet mélt. Széchenyi István gr. ur mint a' társaság másod-elnöke velős tartalmu 's két óra hosszút meghaladó 's mind végig a' legfeszültebb figyelemmel kísért beszéddel nyitá meg, mellyet csupán a' gyakor éljenzés szaggatott meg. Az eszme- 's tanácsdús beszédet, melly soronkívül nem sokára nyomtatásban nemzeti közlajdonunkká leendő, hű kivonatilag esonkítás nélkül v. vázlatban elő:ükrözni lehetetlen — annyit azonban némi előleges ismertetésül közölhetünk felőle, hogy abban lerajzoló az elnök gróf, mi szempontok 's okok vezérlik 's kalauzolák őt és nagy-lelkű alapító társait ezelőtt 17 évvel (1825ben) a' nemz. tudom. akademiának így, mint létesült, alapításában. Elmondotta: miért nem alkottak csupán természetudom. egyesületet, melly az öszmütudományok (polytechnicumnak) is szolgálhatanda elemül; miért nem csupán nyelvterjesztő tanodákat v. praeparandiákat, mint némely még legjobb keblü 's fejű férfiak maglan is önámítgató családással, szerep-zavarral és ábrándozással szemrehányogtják, melly a' később keletkezett 's most tán legjobb forrongó nyelvsurlódásoknak utját szeghetendé, — elmondotta: miért nem kívánta minden alapítvány filléret nyelvemesterré alakítani, mivel szükségesnek hitte alapító társai az akademiát belterjüleg (intensive) működő tudományos társulatnak, melly tiszta fogalmakat terjesztve nyelvünket, mint nemzetletünk első életalapját hajlékony, gördülékeny, deli, szabatos 's egyéb erő és kellem-tulajdonban a' lehetőségig kifejtve biztosítsa nemzetiségünket; elmondotta: hogy magyar fajtánk biztosítása 's feldicsőítése volt, 's most is a' fő czél 's ennelfogvást annak fentartási becseselési eszközei fölött gondos féltékenységgel 's kitartó hű lelkiülettel szükség örködni, de nem (túlhevvel, tulbuzgósággal, mint hazánk fő hevesei, nem ábrándos fogalmakkal óriás léptűleg, v. sasreptűleg körülményink közt, nem döbrögi szellemmel és zsarnok erőtelésekkel mindent saját mintájára kaptázni akarva; elmondotta: hogy csupán lelki szellemi felsőbbség győz a' nemzetek közt 's így csak ez által emelhetni nemcsak a' koronánk alatti népfajk közt, hanem a' világ szinpadján is legbiztosabban nagyvá nemzetünket; elmondotta: hogy nem elég csupán törvényt alkotni a' magyar nyelvnek hazánkban hivatalos egyetemítéseiránt, hanem az iránt sympathiát rokonérzést is szükség gerjeszteni; hogy a' nyelv nemesülése által nemesüljön 's eson, műveltségi 's becsi varázsa által terjedjen nemzetiségünk; kérdezte: hogy ha mi kristálytisztaságunk nem vagyunk törvényeink végrehajtásában, kívánhatjuk e' azt zordon szigorúsággal a' ferde fogalmak 's eszmék által fölbőszített 's önmegzetséget örző idegen ajku honfitársaktól? elmondotta: érintve a' macedo kis hadat a' perzsaszőn ellenében 's Marathont, hogy nem a' nagy szám tesz nagy 's győztes nemzetté; emlité, hogy fajtánk anyagi és szellemi erőre könnyü 's így súlyunk parányisága miatt minden tulbecsöl fogalombul ki kell bontakoznunk 's kiábrándult kebeli valódi önmegismerésre jutnunk; elmondá, hogy nincs e' földön ország, hol annyira zavartatnak össze mint nálunk a' nyelv a' hazafisággal, ez oka, hogy anyai magyar hangot pengető szónok bitorolja a' hazafiság sz. nevét 's hogy sok ily álhazafi miatt sokszor legtisztább szándék mellett sem vagyunk tiszteltre gerjeszteni a' külföldet hazánk iránt; elmondotta, hogy mivel minden nép fiaiban megvan a' dicsőség v. halál esirája, hacsak egy millió szellemi 's anyagilag művelt föbül álló ok- vagy ideál népet képzelünk is (mert ilyen még nincs) és bármi számos de magánál kevésbbé művelt nép közt bizonytal olvasztó szellemmel bírand, de olvadóval nem, mihez képest nekünk is olvasztói felsőbbiségre szükség törekednünk, melly a' lélek és szellem fölötti uralkodás által edes erővel bilincsezzé magához az idegen ajkuakat, nem pedig anyagi erejű zsarnokoskodás által, 's mint-hogy ehez képest minden magyar honfitársunk műveltségénél fogva vagy olvasztói képességgel bír a' nemzetiség terjesztésére nézve, vagy fonák módjánál fogva csorbát ejtethet azon, most, kivált midőn nálunk is a' szabad-gondolat közlésmódjának hajnala derülni kezd, mindenkép nemz. nyelvünk 's nemzetiségünk kedv- és kellemzetető modoru gyarapításán mindenikünk iparkodjék, de gondos kimélő lelkiülett, mert a' sok erő is kárt tehet, az erőszakos kényítés idegenit. Beszédje utolsó részét az akadémia tagjaihoz intézé a' ns lelkü gróf, szívökre kötvén a' tiszta fogalmak terjesztését 's a' nyelv és nemzetiség becseselését biggadit megfontolással, ne ábrándos lelkesedéssel, mert a' csupa lelkesedés nem mindig egészséges állapot, ez okozá az ilioni vészterhes ló bevonatását Trója falai közé, ez legközelebb nálunk a' pestkeresepi színház létesítését is, minthogy meglehet közelebb állunk a' lét v. nemlét eldőntő napjához, mint talán eddig állottunk, se szkiacsúsra ne kapaszkodjunk álmaink ábrándink közt, hol v. elszigetülve kell ridegen állnunk v. hanyatholok tükünk, hanem a' tespedők zátonyait kerülve 's a' ferde tárogatók ostromharsogását

férfiassan megvetve a' becsület zománecát féltékenyül őrizve a' kötelesség-hűteljesítési pályán, habár göröngy, tüske 's bojtortány közt is haladjanak elő 's a' kiábrándulás sanyar iskolájában minden balhiedelem vagy vélemény ködeibül kivergődve, villogó ész, ragadó szónoklat 's a' nyelv, ész és művészet minden hatalmával szellemileg hiven sáfarkodjanak, így lesz tanusítva, hogy a' nemz. tud. akad. nem szalmatűz-alkotta 's élesztette intézet, így nyereud nyelvünk, irodalmunk, nemzetiségünk, műveltségünk ezek által nemzetünk tisztelet 's rokonérzésre hódító felsőbbiséget. — Ezen szünni nem akaró tapsvihartól koronázott beszédet követé a' titoknoki előterjesztés a' társ. 1841—42ki munkálatról Schedel Fer. titoknoktul olvasva, mellyhez záradéktul csatlá a' f. évben elhunyt akadémiai tagok említését, érdekeiket rövid, de hű eszettel ábrázolva (l. mai Társalkodónk). Utána nyelvünk fejlődése történetét igen érdekes vonalokban vázoló kivonatképen rendestagi székfoglaló beszédébül Jászay Pál; mire Császár Ferencz l. tag emlékbeszéde következt Dessewffy Aurél gr. l. tag fölött igen értelmes szavazással magától az írtul előadva. Erre több rendű jelentéssel lépe föl Szalay László segéd-jegyző, mellyek közül 1) az 1841ki nagyjutalomról 's ámbár az 1841ben megjelent magyar munkák sorában találtatott is néhány, melly a' kor fejlődő szükségének megfelelő v. hasznos v. gyönyörkődött olvasmányul szolgálhat, de mivel köztök egy sincs, melly vagy kitűnő lángszét v. nagyszerű szorgalmat tüntetne elő, az akad. alapszabályi sinörmértékén az 1840ki munkákra tért vissza 's az ideki nagyjutalmat (200 drb. aranyat) Vörösmarty 4 kötetű újabb munkáinak ítélte oda. 2) Jelentés a' philos. oszt. 1840b. kitétt köv. jutalomkérdésére: fejtessek ki a' szépnék 's fűnségesnek elmélete fölvilágosítva az ebbeli bölcsesetek és szépművészetek történetébül; érkezett 6 verseny-munka közt legjobbnak ítélte és 100 db. aranyra, ezüst serlegre, 's nyomtatásra érdeemes munkáról, mellynek: „licet sapere sine invidia sine pompa“ jelige alatt, szerzője almási Balogh Sámuel serkeiref. lelkész — a' „χαλεπα τα καλα“ mellynek szerzője Wurga János m. akad. tag, ivenkinti 2 arany tiszteletű díj mellett kinyomatni határozatott, a' „gyors legyen elszánásod“ jelmondatu dicséretre érdemesítettvén. 3dik jelentés volt a' nyelvtudom. osztálynak 1840ki köv. feladására: fejtessek ki a' magyar szókötés szabályai névszerint 1) adassanak elő a' beszédreszek ebbeli sajtóságai; b) a' szörend szabályai, vagyis mi sorban kell az egyes mondatok szavainak állani 's e' sorozat szerint mellyik bir nyomosító erővel, mellyik nyer nyomtosságot. 3) a' szóviszony szabályai, vagy milly vonzattal vannak az egyes mondat szavai egymásra 's e' vonzat szerint mi ragozási változásokat szenvednek? bejött hét pályairatról, mellyek közül legjobbnak és 100 aranyra, ezüst serlegre 's nyomtatásra méltónak találtatott a' der Styl ist der Mensch selbst, sagt Buffon mit Recht, jelmondatu szerzője: Szilágyi István nszalontai tanító 3; arany ivenkinti tiszteletű díj mellett pedig a' Heil Dir unsichtbar Kind des Menschenhauches jeligéjű kiadatni rendeltett. Szerzője Fábán Ist. széplaki káplán. A' „quod adest, memento componere aequus“ 's a' „Consuetudinem vocabo consensus eruditorum, sicut vivendi, consensus bonorum jelezim“ dicsérettel említették. 4dik jelentés volt az 184¹/₂ drámai jutalomra bejött 7 verseny-vigjátékról, mellynek közül a' „Tisztujtás“ cz. vigj. 4 felvonásban mint igyenes szerkesztett 's tárgyat jellemzetesen 's mulattatólag visszatükrözö mű 100 arany jut. ezüst serleggel 's nyomtatásra érdemesítettett, szerzője Nagy Ignác lt. ivenkint 3 arany tiszteletű díj nyomtatásra pedig „Kinizsi“ vigj. 3 felv. szerzője: Szilágyi Eduárd lt. 5dik jelentés volt a' Budapestnek vizár ellen megvédtetését tárgyazó pályamunkákról; i. Andrásy György gr. es. aranykulesos, főispán 's az akad. igazgató és tiszt. tagja 1838ban két jutalomkérdést tüze ki az akad. utján, mellynek elsője a' dunaáradások történetét hazánkban a' legregibb időtől fogva különös tekintettel Budapestre tárgyazza, 2dika pedig Budapest árvíz elleni megvédtetésének mimódon létesítését; az 1söbűz 100, és 50, meg 30 arany jutalom esatolatott, a' munka beese osztályoztatása szerint, a' 2ra érkezendő pályamunka legjobbjának pedig 200 db arany tüzetett koronázásul, az így koszoruzandó munkák kiadása is igértvén a' jutalomtevő költségén 's bíralókul Pest és Gümör megyék, Buda és Pest városok 's az akad. részről 3 szakértő férfi kéretvén 's az egésznek kezeltetése az akad. titok. hiv. bizatván. 3 magyar és 3 német munka érkezett ez iránt be, mellyek a' megbízott bíralók által megvizsgáltattak, de mivel az első kérdésre egy külön felelet sem volt, csak a' 4dik számú érintette mellesleg, ennelfogvást az 1sö rendű kérdésre tüztöt egy osztályu jutalomnak sincs helye. A' 2dik kérdésre jött versnyművek közt pedig egyik sem magasodván tula' középszerűsége, ámbár a' 4dik számú dicséretre méltónak állitattik elmélete 's adatai miatt, de mivel ezélszerű 's létesíthető védmódok egy munkában sem találtatnak, ennelfogva e' jutalomra sem íltethetett méltónak egy pályázó is. Mivel azonban mind a' hat munkában még is hol több hol kevesebb eszme tünik elő, mind a' hatnak tiszteletű díj mellett kiadatása ajánlatott a' jutalomalapítónak. Ezután kihirdeté az új kitűzött jutalomkérdéseket. — A' törvénytudományi ez: Fejtessek ki jogelméletileg 's mind a' honi mind a' külföldi társas állapotok figyelembe vételével történetileg is: milly befolyással vannak az örökösödési törvények a' polgári társaságra 's ennek anyagi és szellemi jó v. rossz lételére. Jutal. 100 db arany. — A' természettudományi pedig ez: Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokon épült ismertetése, elöadaván egyszersmind amannak hatásai a' növényi és állati életre. Jut. 100 db. arany. A' törvénytudományi pályairások beküldésének változhatatlan határnapja, mellyen tul semmi felelet el nem fogadható: mart. 24. 1844., a' természettudományiaknak pedig mart. 23. 1845., a' midőn azokat írójok nevét rejtő peeséses levélre hivatkozó jeligével, a' titoknok veszi által. A' beküldött másolat, melly ki nem adatás esetében is az akadémia levéltárában marad, a' nélkül. hogy a' szerző a' munka sajtósági jogát elvesztené, idegen kézzel és tisztán írva, lapozva, köve küldessék. Ha a' jeligés levél felbontása után kiteszenék, hogy a' munka saját keze írása a' szerzőnek, ez a' jutalomtól ölesik. A' 100 ar. jut. kívül, másod, söt harmad karbelinek találandó felelet is kiudathatik, ivenkint szabadú tiszteletű díj mellett. Ez uttal kiosztatott nyomtatásban a' m. tudom. társas. igazg. (minden törvényhat. hivatalosan is megküldetendő) jelentése a' társ. 1841d. munkálkodásiról (azt mult évi Társalkodónk közlé) 's pénztára mibenlétéről. A' pénztár állapotja 1841. végén köv. volt: az akad. egész pénztára alapítványok, adományok 's kamathatodokbul 363,454 fr. 52 kr., 's e' fölött 798 fr., évenkinti holtigajánlat (vitalitium) továbbá a' főpénztár összes bevétele volt 1841b. 26665 forint 's 21⁷/₂₀ kr., kiadása: 19,257 fr. 's 14⁷/₂₀ kr. 's e' közt csupán jutalmazásokra: 2136 fr. 's 40 kr; játékszinre sziművek fordítása 's páholybér fejében, a' drámai 100 ar. jut. kívül, 960 f. 45 kr, A' mellékpénztár bevétele: 11,522 f. 17²⁰/₂₀ kr., 's kiadása: 9213 fr. 23 kr. 's e' közt csupán tiszteletbeli és szerkesztési díj: 2675 fr. 26 kr.

A' kisedovó int. M. t. egyesület folyó november 13kán Pesten a' megyeház nagy teremében rendkívüli közgyűlést tartott, melyet egyesületi elnök Festetics Leo gr. velős beszéddel nyitván meg, ebben élénkül rajzolta a' kisedovás fontosságát, mellyha közönségesen elterjedhetne, a' nép erkölcsiségére, munkásságára 's nemzet erejére olly jótékonyan fogna hatni. 'S valamint tisztelt elnök urnak tartalomdús előadásából 's egyéb adatokból, úgy különösen az e' gyűlésre megjelent tagok 's ügybarátok csekély számából szomoruan győződött meg az egyesület azon közönyösségről, mellyel e' szent ügy iránt a' közönség legnagyobb része viseltetik. Jelesen azon 112 hazafi közül, kik részint alagság legnagyobb része viseltetik. Jelesen azon 112 hazafi közül, kik részint alapsítványok, részint évenkénti részvény-alapsítványok gyűjtésül egyenkint 's letelekben kérték meg, csupán a' következők válaszoltak kedvezőleg 's közremunkálási részvételt ígérve; névszerint: Antal Mihály n. casinói könyvtárnok ur Pesten. Balás Albert tb. 's h. ügyv. Aradban. Bezeredy István tb. Tolnában. Denegleghy Károly tb. h. ügyész Beregben. Fábian Gábor tb. 's h. ügy. Aradban. Festetics Leo gr. Pesten. Hajnik Pál tb. 's h. ügyv. Pesten. Horváth Dénes gazdatiszt Szatmárban. Horváth Mihály m. akad. r. tag Bécsben. Kéblóvsky Lajos h. ügyv. Gömörben. Kis Károly m. akad. r. tag Pesten. Kossuth Lajos tb. Pesten. Lovász Miklós fszb. Tornában. Márton József h. ügyvéd Pesten. Puskás Tivadar tb. 's főbíró Felső-Bányán. Simon Florent h. ügyv. 's váltó-jegyző Pesten. Szent-Imrey György tb. Abaujban. Szentkirályi Móríc alispán Pestben. Szoboszlai Pap István superintendens Biharban. Tóth Mihály profess. Nógrádban. Zeyk Dániel kir. tanácsos Erdélyben 's Zsoldos Ignác megyei főjegyző Veszprémben, kiknek ezennel hálás köszönetét fejezi ki az egyesület. Nem csekély aggodalmat szült az egyesületben azon szomorutapasztalás is, miszerint olly vidékeken, hol már kisedovó int. létezik, vagy legalább keletkezéskor van, a' központ iránt, honnan a' kisedovásnak egész hazánkban terjedése czéloztatik, 's hol különösen vidékekre küldhetendő kisedovók képeztetnek, a' részvét nagyobb mértékben hűledez, mint hol annak eszméje tán kevésbé ismételtes. Illy szomorú tapasztalásból merített adatok nyomdokán tehát, higgadt elmével számot vetvén az egyesület, egyidőre, míg a' közönség ügyét melegebb vonalozommal fogja átkarolni, lemond azon nagyszerű reményekről, mellyek tennivalóji hosszú sorára a' jövőből biztatató sugárakat löveltek. Jelesen reménylő az egyesület, hogy mihelyt pénzereje 's a' körülmények kedvezőleg fejlődnek ki, a' kisedovókat képző 's példány-intézetet Tolnárról Pestre hozandja, hol azt, mint a' haza központján, mindenki megszemlélhesse, 's magának a' kisedovás eredeti eszméjéről tiszta fogalmat szerezhessen; egyszersmind olly ifjak, kik magokban a' kisedovás pályájára hivatást éreznek, annak kevésből álló tanjait 's fogásait könnyebben 's olcsóbban sajátáikká tehessek. Reménylő továbbá az egyesület, hogy a' példányintézetében kiképezendő növendékek segélydíjait évenként szaporitandja 's pénzerejének növekedtével azok számát is évenként nevelendi. Végül közeledni hitte föladásai legfőbbikének megoldhatását, miszerint reménylő, hogy olly helyeken, hol pártoló kezek hiányzanak, új kisedovó intézetek felállításával a' nemzetiséget terjesztetni szerencsés lesz. 'S valóban, ha valaki a' kisedovás malasztteljes gyümölcseit, t. i. a' nép munkásságát, vallásos jó erkölcsét 's törvény iránti tisztelét kevesli, számítsa ezekhez a' nemzetiség terjedését, melly kisedovó intézetek által a' gyermekek első zsenyéjében legfogyanatosban eszközöltetik: 's lehetlen lesz meg nem győződnie, mikép a' nemzedékünk ellen naponkint közelebből fenyegető bünséget, 's nemzetiségünk elleni kaján törekvéseket csak a' kisedovás, mint a' népnevelés ezen gyökeres reformja, fogja csirájában elfojtani. Ennyit tehetet volna kellő részvét segélyével a' kisedovó egyesület, midőn az első hat év alatt részvéttel buzgott hazafi keblek hűledezése miatt hatás-körét szűkíteni kénytelen. Ugyanis: a) tolnai képező intézetét a' körülmények változásaig csak Ó-Budára határozza hozatni, 's pedig nem saját telkére, hanem kibérelendő házba; sőt e' szándék teljesülését is főleg a' t. urodalmi tisztség kegyességétől 's a' városi közönség szíves részvételétől föltételezi. b) Segélydíjas kisedovó növendékeinek számát most 8ról 4re kénytelen csökkenteni, 's a' kiképezett kisedovó növendékek alkalmazási segélyét megszüntetni. c) Könyvtárának évenkénti öregbítését felfüggeszté. d) Képező intézeti igazgató Wargha István urnak Kalauz című igen jeles kisedovási kézikönyvét saját költségein nem adhatja ki. e) A' megyékben keletkezendő kisedovó intézetek fölsegíthetőségét 's új kisedovó intézetek alapítását boldogabb időkre halasztá. Azonban bármily mostohák a' fentebbi körülmények, a' kisedovó egyesület alapsítói azoktól nem rettennek annyira vissza, hogy ezen országos ügyről lemondanának; 's még mindig kecségetti magát a' választottság, hogy azon r. tagok, kiknek 1836ik évben kelt részvény-kötelezésük ideje lejárt, eddigi részvéteket megújítandják, 's a' képviselőkké megkért hazafiak úgyszeretettel párosult szilárdáguknál fogva új aláírások gyűjtésében olly munkásságot fejtendnek ki, millyennek sikere az egyesület létét örökre biztosítani 's hatáskörét még inkább bővíteni fogja. Kelt Pesten a' kisedovó i. M. t. egyesület közgyűléséből nov. 13kán 1842. Kacsokovics Lajos egyesületi titoknok.

[Az Orvosi-tár önkénye 's egy kérdés.] Azt híven, hogy itt a' kedvező pillanatot, mellyben reménylhetni hogy a' hasonszeny (Homoeopathia) melly hazánkban 30 év óta emberre, baromra, cholérát, marhadögöt 's a' t. sem véve ki, néha bámulásig árasztá életmentő malasztját, 's üldöztetett; mellyt nem ismerő, vagy ismerni nem akaró ellenei által majd mérgezésnek a' tudatlanok előtt, majd rendszerezett mitsem-tevésnek, mások elfogultságávali üzérkedésnek 's t. mondatott a' tapasztalatlanok előtt, mellyért az álladalom eddigelé nem tehetett többet, mint azt minden nyomás alól fölmenteni, 's szabad gyakorlítását biztosítani, mi azonban mégis, ámbár szent szándékból eredett visszaéléseknek, v. legalább öntudat nélküli botlásoknak — mellyek ha károsak voltak, nem a' gyakorlóknak, hanem a' gyakorlott hasonszenynek tulajdonítottak — adhatott alkalmat; mellynek végre a' rendíthetlen jellemű Forró Gy. a' tiszta keblü Kabdebó Gergely, Hunyor Imre 's a' t. élteket szentelni nem kételkedtek; — hogy mondom a' hasonszeny a' most készülő főiskolai tervből ki ne felejtessék, addig is pedig, míg a' terv egykor eszközöltetni fog, alkalom adassék e' nagy jelentőségű tannak megtanulására, bátor valék legfelsőbb helyre engedelmért folyamodni, mellynél fogva szabad legyen nekem vagy más ügye-

sebbnek e' gyógymódot mint rendkívüli tant pesti egyetemünkben díj nélkül tanítani. Alig mult el a' fölterjesztés után egy hét, máris folyamodásom legfelsőbb helyről a' nm. helytartó tanácshoz utasított véleményadás végett, innét a' tudományi-biztosság utján egyetemünk orvosi karához mint illető forumhoz küldendő. Hogy pedig a' t. karnak e' véleményadást könnyebbé tegyem 's ne látsszam illy nagy dolgot csak amugy alatt omban létesíteni akarni, jónak láttam az egész hasonszenyvi tant 13 pontba foglalva, miután ezek iránt néhány hasonszenyvi orvostársam véleményét 's két rendü censurának megjegyzését kikértem, diák nyelven kinyomatni 's ennek példányból az orvosikar érdemes elnökének 's a' honi orvosegyesület mindegyik tagjának, mellyek díszes koszorújában magának is juta hely, szolgálni; sőt hogy Hazánkban többi orvosai is, 's csak ezek tudhassák, mi körül 's mi történik, magam készítettem fordítást, vittem az Orvosítár — jelenleg egyedüli orvosi orgán — t. szerkesztőségéhez kérvén, hogy azt lapjába fölvenni sziveskedjék; föl is vette első felét, de a' másikat visszautasította. — Igy levén a' dolog, kérem az orvositár t. szerkesztőségét: lenne szives e' tettének okát adni? mert az ok véleményem szerint megvetés, vagy valamitől tartás nem lehet, mivel az első a' Hasonszenyvet 's ennek tisztelőit, másikat a' szerkesztőséget terhelni 's így minden esetben kiegyenlítésre van szükség; minthogy pedig az illető tér 's mezőbül — az Orvosi tárból, hova e' tárgy tulajdonképen tartozik 's szánva is volt — kiszorítottunk, szálljunk más síkra, nem féltjük az ügyet, vitatkozzunk, vagy ha tetszik víjunk itt [efféle értekezések elfogadására kérem a' lapok szerkesztőségeit] de magunkhoz illő fegyverekkel. — Csupán tengeteg életre 's lassu halálra, minőre a' Hasonszenyvet ellenei szánták, méltatlan minden tudomány, legméltatlanabb pedig az, mellynek botlásait az ártatlan polgárok éltök, épségök, vagyonukkal fizetik; az önkény, ha más-holbün, úgy a' tudományban mi nevet érdemel, talán észgyilkolását. Tisztelem én, 's tiszteli velem minden el nem fogult orvos a' gyógytudományt gazdagító eddigi sok czélszerű felföldözést; de hogy épen századunkéi vizsgálatlan kísérletlen hanyagoltassanak, vagy szinte nyomassanak el, hogy százezrekre, talán milliókra menő gyógyításaink egy lélekzettel csalásnak, vagy csalódásnak cizmeztessenek, nem türhetjük, tünni soha nem fogjuk. Minden áldozatra, melyeket eddig meggyőződésünkhöz híven tettünk, ezután hogy föltett dicső czélunkat elérjük, méginkább készek leszünk. Dr. Ivanovics.

(Liptómegeyi közgyűlés.) Liptó-Szent-Miklós, nov. 13án.

Tegnap végzett 's két hétig tartott közgyűlésünknek következő volt eredménye, melly az olvasó közönségre némi érdekléssel birhatna: 1) Nádor ő fens. két rendbeli magyar levele, első a' nemzeti színházra tett országos ajánlatnak minélelőbbi lefizetését sürgető, másik pedig az országos pénztár számadásának kivonató közlő, igen nagy öröm-élelzenésekkel fogadtatott, 's az első sikerítettetni határozatott. 2) Országgyűlési utasítások készítése iránt megbízott küldöttségünk a' vallásbeli tárgyban javaslatát bejelenté, melly minden módosítás nélkül elfogadtatott 's annyiból áll: hogy jövő országgyűlésre küldendő követink a' főpásztori rendeletekből vett sérelem kiemelése mellett, a' már e' tárgyban készült törvényjavaslatot királyi jóváhagyás alá terjesszék 's egyszersmind Horvát- 's Tótországokban a' protestansoknak adandó polgári jogot víják ki. — 3) A' tisztesbék vagy is honoratior oknak adandó szavazásjog iránt megbízott választmányunk munkálata szinte e' részbeni törvényalkotás végett országgyűlési utasításul fog adatni 's a' protestans lelkesek a' végzésileg nekik adandó szavazás jogtól talán leginkább azért estek el, mivel a' nemzetiség szent ügyéhez simulni nem akarnak. 4) Fejérmegyének vasutak 's réz forintok kiegészítése iránt pártolás végett közlött felszólítása az országgyűlési tárgyakban munkás küldöttséghez utasított. 5) Beregnek a' fenálló előleges censura ellen tett panasza pártoltatni határozatott. 6) Turmező nemeseinek panasza méltó lelkesedéssel fogadtatott 's iránta ő fels. intézendő felírás, derék grófjok pedig megyebeli táblabíró vá kinevezés végett, mélt. főispánunknak ajánlatni rendeltetett. 7) Hont 's Trencsény megyék vendég-előfogatókat eltörlő végzése, miután a' megye Rendei még most a' divatozó előfogatókat megsemmíteni nem tartják célirányosnak, tudomásul vétettek. — 8) Nyitra vármegyének királyi biztos kiküldetése mellett elrendelt katonai hatalomkarbul eredt sérelme jövő hongyülésen pártoltatni hagyatott. — Zalamegyének a' Horvátországban történt utóbbi eseményekből merített aggodalma, minthogy annak honunkban is fájdalmas következei valódilig előtűnedeznek, ő felsége előtt jobbagyi alázattal szinte pártoltatni határozatott. — Ugyanazon megyének érdemes honfi 's táblabírája Deák Antal halálát tudató gyászlevele fájdalmas tudomásul vétetett. — 11) Torontalmegyének sz. k. Károlyváros tanácsa által első alispánja hivatalos magyar levelének visszautasításából merített sérelme a' hongyülésen szinte pártoltatni rendeltetett. Szerémnek pedig az illyrismustól idegenkedése örömmel fogadtatott. — 12) sz. k. Kézsmárk városa tanácsának a' városok elrendezése iránti levele, úgy szinte a' fumei kapitányságnak vasutak érdembeli hazafias felszólítása az országgyűlési választmánynak javaslatkészítés végett adatott ki. — 13) A' fölemelt postabér ellen felírás határozatott, 's ezen ügy a' sérelmek közé soroztatott. 14) Haller Ferencz gr. horvát országi banná történt kinevezetéséhez üdvözlő levél fog iratni, mellyben a' fentisztelt országnagy a' nemzetiségnek Horvátországbani terjesztésére megkértek. — 15) Ő fels. jobbagyi hódolattal 's egyszersmind fiui bizodalommal meg fog kéretni, hogy miután az éjszaki hatalom alkotványos hazánkhoz napról napra terjedő közelítése, bennünket jövőre nagy vésszel fenyeget, méltóztatni magát a' szerviai 's havas-alföldi állapotok iránt diplomatiai uton közbevetni, 's ezáltal is ezen hajdan a' magyar koronához tartozó tartományokat viszonyainkhoz közelebb állítani, melly kérelmünk pártolására a' többi testvér törvényhatóság is fel fog szólíttatni. A' többi előfordult tárgy beligazgatásunk körül forogván, a' nagy közönségre nézve nem birnak országos köz érdekléssel. Házi pénztári költségvetésünk 23,408 for. 37½ krra rug, a' hadi szintannyira. Közgyűlésünk dec. 27kére határozatott, a' marhahús fontja pedig 9—10 krajczárra. — Az előbbi tudósítás közlője.

Veszprém megye nov. 7én kezdett közgyűlésén mindenek előtt az országgyűlési utasításokat készítő küldöttség adá be jelentését. Annak elnöke

Spanyolország.

(A' carlospárti guerillák ismét dulakodni kezdenek. Elegy.) Madridi hírek szerint alig fog azon állítás valósulni, hogy a' kormány ismét csökkenteni szándékozik a' hadserget, miután épen ezen pillanatban Valenciában, a' valenciai hadsereg nevében több carlospárti guerillafő kezd dulakodni, 's Morella vidékin is fegyveres csapatok szállongnak, még pedig eddig soha nem tapasztalt vakmerőséggel, mert még fegyveres katonákat is fognak el, nem is említvén, hogy egyes lakosokat fogságra hurcolnak, kik csak gazdag váltságdíj mellett nyerhetik ismét szabadságukat vissza. Fölszólításukban fegyverre buzdítják a' lakosságot don Carlos és a' vallás védelmezésére. Franciaországból is naponkint hullongnak át a' carlospárti szökevények, 's azért igen valószínű, hogy valamely nagyszabású csapásra készülnek don Carlos pártívei. — Nov. első napjaiban nagy hideg uralkodék Madridban, mely mindazáltal azóta már ismét csökkent. — Olozaga elvégzé körjárását az idegen udvaroknál, 's meggyőződék, hogy még sem állott be azon pillanat, melyben az éjszaki hatalmaktól Izabella királyné megismertetését siker reményivel követelni lehetne. —

Anglia.

[Az angolok Khinával Nankingban megbékültek, 's az afghanokat tönkre verték. Elegy.] London, nov. 16kán: „Rendkívüli alkalommal érkezett hiteles hírek szerint, az angol főparancsnok sept. 16kán Nankingban békét kötött a' khinaiakkal, melynek főbb pontjai ezek: 1) Khina kárpótlásul 21 millió dollárt fizet Angliának; 2) Valamennyi kikötő, minden kivétel nélkül megnyílik a' kereskedésnek. 3) Hong-Kong az angolok birtokában marad, 4) az angolok öt állandó consulságot állítanak föl Khinában. Azonban nemesak a' mennyei birodalomban, hanem Afghanistanban is szerencse koronáza az angol fegyvereket, mert az afghan hadsereget egészen tönkre verték, elannyira, hogy 16 ezer ember veszté életét, 's azonkívül Kabult is elfoglalták. — Fridrik cs. kir. főhg még mindig Londonban tartózkodik, hol a' kir. család tagjai 's főnemesség vetélkedve buzognak őt kitüntetni 's mulattatni. — E' napokban nagy vihar dühöng az egész partvidéken, 's hajókban és emberéletben iszonyuan pusztított. —

(Részletek a' khinai és afghanistáni diadalról. Elegy.) Ujabb hírek szerint, a' közlötteken kívül ezen pontjai említendők még a' békekötésnek: 1) Anglia és Khina közt örök béke és barátság; 2) Khina 4 év alatt 21 millió dollárt fizet; 3) Kanton, Amoy, Futschau-su, Ningpo és Schanghai kikötői az angol kereskedőknek megnyílnak, 's mind ezekben angol consulságok állítanak föl, a' be-és kivitel vámok illőn határozatván meg; 4) ő britt fölsége minden alattvalója, ki a' mennyei birodalom bármely részében fogva tartatik, azonnal szabadon bocsátatik; 5) minden khinai alattvaló teljes közbocsánatban részesül, ki az angolokkal bárminő érintkezésben volt; 6) a' két kormány tisztviselői közt a' levelezés egyenlő joggal folytatatik; 7) mihelyt a' császár e' pontokban megegyezik, 's 6 millió dollárt lefizet, ő britt föls. sergei azonnal visszavonulnak, Tsuzan és Ko-

langsu szigeteket mindazáltal csupán e' szerződés minden pontjának tökéletes teljesítése után hagyandják el. — Pottinger, az angol meghatalmazott, nem győzi magasztalni az angol hadsereg vitézségét, melynek e' szerencsés sikert köszönhetni. — Afghanistani hírek szerint Ghizni várat Nott vezérőrnagy sept. 6kán egészen földulta; Akhbar kán hadsergét pedig Pollok vezérőrnagy sept. 13kán egészen megsemmíté és sept. 16kán Kabult elfoglalt. E' szerint Anglia felsősége ismét egész Afghanistan fölött uralkodik. — A' khinaiak régi jóslata szerint a' mennyei birodalmat egy nő fogja elfoglalni, 's talán a' mostani angol királyné azon nő. —

Franciaország.

(A' capuai hg. kir. rokonával kibékülend. Elegy.) Páris, nov. 18dikán: „Többször hozaték már szóba, hogy a' capnai hg. ki akar békülni a' nápolyi királyal; de a' valóság mindig elmaradt, mit leginkább a' hg. makaességének kelle tulajdonítani, ki jogaiból mitsem akart föláldozni. Most azonban késznek nyilatkozott a' hg. lemondani azon címéről és rangról, mely hitvesét 's gyermekeit nem illethet, és így a' kibékülést többé már semmi nem fogja gátlani. — A' belga vámszövetség elleni ingerültség a' nagyobb kereskedő-városokban folyvást növekszik, 's a' ministerségnek ez ügy miatt igen kemény állása leendő a' követkamra előtt. — Hugo Viktor új dramát írt, mely nem sokára színpadra kerülend; hozzá értők igen nagy sikert reménylenek a' nagyírú író ez új színművétől. —

Portugália.

(Francia hgek Lissabonban. A' belügyek rendetlen állapotja.) Lissabon oct. 31. Joinville és Aumale francia hgek oct. 22. érkeztek ide Bellepoule Napoleon fekete gyászhajóján 's Asmodée hadigözös kíséretében. Aumale ezen nagy gőzösön Algirba, Joinville pedig Rio de Janeiroba vitorlázand, alkalmasint a' császár nényét dona Januariát nőül szerzendő, mely hgnő a' császár után legközelebb áll a' trónhoz. A' hgek hajóikon laknak, számukra ugyan Belem palotát elkészíték, hanem ők nem fogadják el; úgy látszik: utjuk nem igen nagyon sietős, mert az ország belsejébe is szándékoznak utazni, 's Alcobassa 's Batalhában a' híres goth épületeket megszemlélni. — A' kincstár hiányai még sincsenek betöltve, hogy a' bajon némiképp segítsenek, apró adósságokat nagy kamatok mellett vesznek fel, hogy legalább a' nyugtalan hitelezőket és ország hivatalnokait elégték ki. Az ellenzéki lapok ingerültek a' pápai követ ellen, ki papi erejét folyvást terjeszteni törekszik, ugyszinte zajognak a' ministerség ellen is, mely a' hivatalnokokat éhezni hagyja: évek óta minden színű férfiak ültek már a' kormány rudján, de azt szerencsésen még senki sem emelheté ki a' hinárból, a' bajok inkább szaporulnak, mint fognak. A' királyné is segíteni akarván a' bajon, házából a' szükségtelen szolgálkat eltávolítja. A' hiányos ujonczállítási törvény miatt a' sereg még sem egészített ki 's a' fáradozások napi renden vannak. Az igazságszolgáltatás szinte rendetlen, minap a' királynéhoz olyanok folyamodványa jutott, kik évek óta börtönben ülnek, a' nélkül, hogy elítéltek volna.

✎ Kir. leirat szerint az erdélyi országgyűlés vége 1843. január 7dikére van kitűzve. —

É R T E S I T Ó.

A' JELENKOR és TÁRSALKODÓ ügyében.

XII. é v ö k b e fordulnak jövő év elején lapjaink. Irányunkat ez idő alatt tökéletesen megismerheté a' t. olvasó közönség, 's kedvező is méltánylá azt, mert mindeddig olly szives részvétnek valánk szerencsések örvendhetni, hogyszükségkép csak új ösztönt kelle ez által nyernünk lapjaink lehető tökélyesítésére, melynek megfelelni erőnk szerint mindenkor törekedtünk, valamint szellemi ugy anyagi tekintetben is koronkint javítván és csinositván lapjaink tartalmát és külsejét, 's ebben a' haladást ezentul is kedves kötelességünknek fogjuk tartani. Alapelvünk ezentul is az eddigi marad, kitűzött célunk „N e m z e t i k ö z j ö l l é t e” 's ennek megközelítésére eszünkünk a' „J ó z a n h a l a d á s” minden körben és minden tekintetben, közzelgő országgyűlési viszonyokra nézve is, valamint az oktalán nyargalást, ugy a' káros fontolgatást és halálos tespedést egyaránt mellőzve. A' JELENKOR belső elrendezése annyiban fog a' jövő évtől kezdve változni, hogy értekező I r á n y c z i k k e i n k sűrűbben követendik egymást, mint eddig, 's országos kérdéseinket, kitűzött vezérelvünk szerint, figyelemmel fogják kísérni és vitatni. A' b u d a p e s t i n a p l ó, mely valamennyi magyar lap közt legelőször kezdé a' fővárosi élet mozgalmait ismertetni, 's csakhamar általános utánzásra talált, ezentul csupán kizárólag a' két szomszéd város szellemi és anyagi mozgalmait fogja ismertetni, és szinte sűrűbben, többnyire minden számunkban, jelenendik meg. M e g y e i é s v á r o s i levelezőink, kiknek számát folyvást szaporítani törekszünk, rövid és velős közlésikben hű tükrét adandják megyei 's városhatósági életünknek. Külföldi c z i k k e i n k pedig gondos válogatással és értelmes fordításban lehető leggyorsabban közlendik a' világ minden nevezetes eseményit. Végre a' kedvességet nyert, H i r l a p - k i v o n a t e z e n t u l i s m i n t e g y ö s z p o n t o s i t v a k i s d e d t ü k ö r b e n h ű p a n o r a m a k i n t f o l y v á s t i s m é r t e t n i f o g j a t ö b b i p o l i t i k a i l a p j a i n k ö n á l l ó v e z é r - ' s e g y é b e r e d e t i c z i k k e i n e k t a r t a l m á t.

A' TÁRSALKODO mint encyclopaediai tartalmu folyóirat eddigi tudományos, statusgazdasági, művészeti 's at. cikkein kívül ezentul gyakrabban jeles eredeti vagy kitünő külföldi „Beszélyeket” is közlend, hogy a' mulattatást ohajtóknak is élvezetet nyujthassunk, 's csekélyebb vagyonu olvasóknak olly lapot adhassunk, mely a' család „férfi és néber tagjait” egyaránt kielégithesse, mely végre a' T á r s a l k o d ó T á r e z á j a legválogatottabb apró cikkekkel is fog ajánlkozni. ÉRTESEITÖNK, végén a' főlapnak (mely koronkint, midőn a' közlendők sokasága szükségképen kívánja, mint eddig fél, ívvel fog szaporítottatni) mindennemű hirdetést „jutalmas áron” közöl, 's az idegen nyelven beküldöttek pontosan fordítottatnak le, a' „csődjelentések, ezentul is mindenkor rendesen jelenendnek meg hirdetésink között. A' mi lapjaink külsejét illeti, ezentul nagyobb réttűvelinre 's egészen új ö n t é s ű, könnyen olvasható bötükkal fognak nyomtatni, hogy a' g y ö n g é b b s z e m i s m e g e r ö t e t é s n é l k ű l r é s z e s ű l h e s s e n a z o l v a s á s g y ö n y ö r é b e n. Költségink e' változtatások által nagyobbulni fognak ugyan, de mi azért mégsem akarunk áremeléshez folyamodni, hanem k á r p ó t l á s t t. E l ő f i z e t ö i n k s z a p o r o t t á s á b ó l r e m é n y l ű n k, 's e z e n t u l r a i s m e g h a g y j u k l a p j a i n k e l ő f i z e t é s i á r á t, „mely egy egész harmaddal csekélyebb” a' többi pesti politikai lapok díjánál, mely a' mostani pénzsűk időben, mint nem egytül hallók, az olvasó közönség nagy részét nem kis mértékben terheli. És így a' Jelenkor és Társalkodó f é l é v i á r a p o s t á n 's B u d a p e s t e n b o r i t é k o s a n h á z h o z k ű l d v e 4 f o r., b o r i t é k t a l a n u l h á z h o z k ű l d é s s e l 3 f r. 36 k r. p g ö, a' Társalkodóé magáé boritékosan postán v. házhoz küldéssel 2 fr. 50 kr., b o r i t é k t a l a n u l h á z h o z k ű l d v e 2 f r. 30 k r. E g é s z é v i á r a : k é t a n n y i.

Tisztelt levelezőinknek, a' t. postatisztségeknél 's előfizetés-gyűjtőinknek szokott ajándék-példányinkkal ezentul is folyvást kedveskedünk. Mind vidékekről érkező biztos alkalmak mind gyors- és szorgalom-kocsi útján intézhetni az előfizetést szerkesztő hivatalunkhoz (uriutca Trattner-Károlyház 453d. sz. alatt az első emeletben) 's hol ezek hiányzanak, a' szomszéd postahivatal által.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

Gőzhajók elindulása PESTRŐL,
(míg az idő azt megengedi).
Pozsony és Bécs felé nov. 29 és dec. 1jén 3án 'sat. minden másod napon.
Zimony és Drenkova felé.

Csőd bányai hivatalra.
A' kapnikbányán megürült kir. zömálon-igazgatói hivatalra — mely 618 fr. évi fizetéssel és 10 fr. írószer-költség-gel összekötve, 618 fr. kezespénz szolgáltatása mellett — ezennel csőd hirdet-

tetik akképen, hogy a' kik e' hivatalt elnyerni kívánják, szabályszerűleg fölkeszített folyamodásaikat f. e. dec. 10éig az itteni kir. főfelügyelő hivatalhoz bányatörvénysekhez nyujtsák be.
E' hivatalra következő lényeges tulajdonságok kívánatnak meg: jelesen el-

végzett bányász-iskolai tudományok, jól bebizonyult elméleti és gyakorlati ismeretek a' zömáloni összes munkálatokban, ügyesség a' számvetésben és fogalmazásban 's jártasság az itt divatozó nyelvekben. Nagy-Bánya, oct. 10. 1842.
A' kir. főfelügyelő-hivattaltól 's ker. bányatörvénysektől. 1-3

Pénzörökség ügyében.
Néhai Nagy Ignácztól szent mártóni számtartó urat érdeklő 100 egynéhány váltó for. és járuléki törvény útján megítélve és behajtvá is levén, mi után ő maga felségével, sőt egy pap fiával együtt megholt, még valahol életben levő egy fja ezenel fölszóllítottik; hogy magát alulírtnál bérmentes levele által jelentse és azonsága bebizonyítása után az atyjahálálával őt illető pénznek általtétele iránt értekezze. Bünkösd hava Somogy megyében nov. 13én 1842. Péry Ignác. 1-3